

FÖRSLAG
2016-03-04 Nr: NV-02544-15

Femårig plan för genetisk förstärkning 2016 – 2020

Sammanfattning

Denna plan beskriver vilka åtgärder som ska säkra att en gynnsam bevarandestatus för varg bibehålls genom att målet för nya reproducerande immigranter av varg uppfylls. Den innehåller inte beskrivningar om hur det ska genomföras i detalj. Planen innehåller också en vägledning för hur genetiskt viktiga individer bör hanteras i samband med skyddsjaktsärenden.

Planen är i linje med Naturvårdsverkets strategi för viltförvaltningen enligt vilken viltförvaltningen bland annat ska bygga på uppdaterad och kvalitetssäkrad kunskap, vara tydlig samt förutsägbar, och där arbetet för att motverka skador av vilt ska fokuseras på förebyggande åtgärder.

Den skandinaviska vargstammen är inavlad. För att uppnå eller bibehålla en gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige har mål för genetiken preciserats i Nationell förvaltningsplan för varg. I regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm) har Naturvårdsverket rapporterat en ny vetenskapligt baserad bedömning av vad som krävs för att vargen ska bedömas ha en gynnsam bevarandestatus i Sverige.

För att uppfylla målet behöver den naturliga immigrationen säkras, tyngdpunkten i arbetet ska ligga på åtgärder som ökar överlevnaden på de immigrerade vargarna så de kan reproducera sig med den skandinaviska vargpopulationen. Men om det inte skett under en varggeneration (5 år) behöver arbetet intensifieras. Denna femåriga plan beskriver när och vad som behöver göras för att målet om minst 1 ny reproducerande immigrant per 5-årsperiod nås.

När nu mer än fem år har passerat utan att en reproduktion av en ny finsk-rysk immigrant eller avkomma av två immigranter (F_0) skett med skandinaviska vargar, behöver särskilda åtgärder genomföras för att öka möjligheten för att detta sker inom den aktuella perioden. Då ingen reproduktion skett under den senaste femårs-perioden kommer det behövas mer än en reproduktion med immigranter som inte är nära besläktade med varandra. Planen beskriver i vilken prioriteringsordning åtgärderna bör genomföras.

Naturvårdsverkets erfarenheter från tidigare regeringsuppdrag om genetisk förstärkning har resulterat i inriktningen att andra åtgärder än flytt av vargar ska ske i första hand. Flytt av varg är inte en förvaltningsåtgärd utan kan ske som en nödatgärd i det enskilda fallet.

När minst en varg som är obesläktad med den skandinaviska vargstammen har reproducerat sig med en skandinavisk varg ska arbetet inriktas på åtgärder som ökar överlevnaden av dess/deras avkommor, säkra att fortsatt reproduktion kan ske, samt att arbeta för att det finns ett fortsatt inflöde av nya vargindivider från den finsk/ryska populationen.

Bakgrund

Vargens genetiska status

Den svenska vargstammen var nära utrotning när vargen fridlystes i Sverige 1966. Sommaren 1978 fortplantade sig ett par i skogslandet öster om Kiruna och samma höst fanns där en flock på åtta vargar. Såvitt känt var detta den första föryngringen av varg i Skandinavien efter fridlysningen. Då en föryngring upptäcktes 1983 konstaterades en nyetablering av vargen i Syd Skandinavien. Den nuvarande svenska vargstammen, vilken utgör huvuddelen av den skandinaviska, består av ca 415 individer¹ och kommer – undantaget Tivedenparet, vars avkommor inte ännu föryngrat sig med skandinaviska vargar – från fem så kallade founders. Det betyder att de skandinaviska vargarna härstammar genetiskt från endast fem djur där släktskapet mellan individer motsvarande kusiner. Anledningen till inaveln är förutom populationens relativt begränsade storlek den långa genetiska isoleringen från den finsk-ryska populationen från vilken de ursprungliga djuren kom ifrån.

En liten och isolerad population riskerar att påverkas negativt av inavelsdepression och förlust av genetisk variation genom så kallad genetisk drift². En ökad populationsstorlek kan fördröja dessa risker till viss grad, men den enda faktor som kan sänka inavelsnivån och öka den genetiska variationen är att nya obesläktade individer reproducerar sig med den skandinaviska vargstammen.

För att vargen ska ha och bibehålla en gynnsam bevarandestatus krävs att även de genetiska aspekterna av ”långsiktigt livskraftig” är tillgodosedda; att inte inavel och förlust av genetisk variation påverkar stammens livskraft och genetiska anpassningsförmåga negativt. I samband med rapporteringen till EU var 6:e år³ ska så kallade referensvärden tas fram för de listade arterna i art- och

¹ Inventering av varg vintern 2014-2015. Inventeringsresultat för stora rovdjur i Skandinavien. Viltskadecenter rapport1-2015.

² Wilcox & Soulé (1980) *Conservation and evolution*. Sinauer Assoc.; Andersson m.fl. (2007) *Naturvårdsverket rapport 5712*.

³ Enligt artikel 17- i art- och habitatdirektivet

habitatdirektivet⁴ såsom till exempel vargen. Referensvärdena ska baseras på artens ekologi och genetik⁵.

Rovdjurspolitiken och regeringsuppdragen

I samband med regeringens proposition 2008/09:210 ”En ny rovdjursförvaltning” beslutade riksdagen att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen skulle införlivas i denna fram till och med 2014. Naturvårdsverket har haft flera regeringsuppdrag rörande genetisk förstärkning av den svenska vargstammen. 2010 gällde uppdraget att beskriva på vilket sätt genetisk förstärkning kunde ske. Av de möjliga tillvägagångssätt som beskrevs i redovisningen av regeringsuppdraget angavs flytt av vargvalpar som det föredragna alternativet av remissinstanserna. 2011 kom det första regeringsuppdraget att genomföra genetisk förstärkning i två år och 2012 fick Naturvårdsverket ytterligare ett genomförandeuppdrag, också det i två år.

När den nya rovdjurspolitiken beslutades av riksdagen i december 2013, ”En hållbar rovdjurspolitik” (prop. 2012/13:191), fastslog den dåvarande regeringen att målet om införlivande av upp till 20 vargindivider inte längre skulle gälla. Anledningen var den förbättrade genetiken på grund av att avkommorna från de två tidigare invandrade vargarna från 2008 nu hade spritt sig i vargstammen. Det trycktes dock på att det fortfarande var viktigt att vargar från Finland och Ryssland vandrar in till den skandinaviska vargstammen och reproducerar sig. Naturvårdsverket skulle också slutföra sitt regeringsuppdrag från 2012 och inrikta arbetet på flytt av vuxna invandrade individer. Uppdraget slutrapporterades i december 2014⁶.

Målsättning med åtgärder för genetisk förstärkning

Naturvårdsverket har, baserat på två forskarrapporter⁷, föreslagit att målet för populationens inavelsnivå bör ligga på maximalt 0,2. Det behövs ett regelbundet utbyte av gener mellan den skandinaviska och den finsk-ryska populationen för att nå dit. Inavelsnivån är mer beroende av att reproduktion sker regelbundet mellan nya immigranter och den skandinaviska vargstammen än av det totala antalet vargar i Skandinavien. Analyser utförda av Bruford (2015) indikerar att den positiva genetiska effekten av en ny reproducerande immigrant per varggeneration motsvarar som om den skandinaviska stammen skulle ha ca 500 ytterligare individer.

⁴ Rådets direktiv 92/43/EEG

⁵ Vägledning för bedömning och rapportering enligt art 17, EU-kommissionen 2011

⁶ Slutrapport...

⁷ Bilagorna 2-4 i <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus-varg/Regeringsuppdrag-Bilagor-GYBS.pdf>

Följande målsättning är styrande för det fortsatta arbetet med genetisk förstärkning;

- Det behövs minst 300 vargar i Sverige, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland reproducerar sig med de skandinaviska vargarna varje 5-årsperiod (varggeneration), för att vargen i Sverige ska kunna anses ha gynnsam bevarandestatus.

Det är målet rörande reproduktionen av nya immigranter som åtgärderna i denna plan syftar till att nå.

Tabell 1 *Reproducerade immigranter i förhållande till målsättningen och den svenska vargstammens storlek.*

Årtal reproduktion	Antal konstaterade reproducerande nya immigranter	Antal reproducerande nya immigranter som krävs för att nå målet	Antal invandrade vargar totalt	Antal vargar totalt i Sverige ca inklusive gränsrevir	Inventeringsperiod
2008	2	2	+1	175	2007/2008
2009	-		+2	205	08/09
2010	-		+1	235	09/10
2011	-		+3 (bla. Junsele)	275	10/11
2012	-		0	265	11/12
2013	-(2 ⁸)	1	+2 (Tiveden)	300	12/13
2014	-		0	370	13/14
2015			+1	415	14/15
2016			+ 1 (i par jan.)		15/16
2017					16/17
2018		1		(om > 300)	17/18
2019					18/19
2020					19/20
2021					20/21
2022					21/22
2023		1		(om > 300)	22/23
2024					23/24
2025					24/25
2026					25/26

Varför 1 ny reproducerande immigrant varje generation?

För varje ny invandrad varg som reproducerar sig med vargar som helt eller delvis är av skandinaviskt ursprung ökar stammens genetiska variation betydligt. Minskningen av förlusten av genetisk variation av varje sådan reproducerande immigrant motsvarar som om den skandinaviska stammen hade bestått av drygt

⁸ De flyttade immigranterna har reproducerat sig med varandra, men ingen av deras valpar har ännu gått in i reproduktion och därför har inte deras gener spridits i den svenska vargstammen än.

500 ytterligare vargar.⁹ Förlusten av genetisk variation och ökningen av inaveln hos den skandinaviska stammen under en generation utan tillskott från en sådan förnygring, är betydligt större än den extra variation och inavelsminskning som en andra reproducerande immigrant (nr 2) tillför under samma generation. Bruford¹⁰ visar i sin rapport att om ingen ny immigrant lyckas reproducera sig på 100 år, så förloras 13 procent av stammens genetiska variation. Lyckas en immigrant reproducera sig med den skandinaviska vargpopulationen vart femte år under 100-årsperioden så förloras 4,8 procent av den genetiska variationen. Om det varje 5-årsperiod är två nya reproducerande immigranter så förloras 3,5 procent. Detta visar att en 5-årsperiod utan immigranter innebär mycket större förlust av genetisk variation än om antalet reproducerande immigranter dubblas från 1 till 2. Om reproduktion av en ny invandrad varg skulle utebli under en 5-årsperiod så behövs sex perioder (30 år) med två nya reproducerande immigranter per period för att kompensera för variationsförlusten under den enda generationen. För den svenska vargförvaltningen är det således viktigt med en kontinuerlig invandring varje generation, vilket även innebär att den skandinaviska vargstammen hela tiden hänger ihop med den övriga nordeuropeiska vargpopulationen samt att immigrationskriteriet för gynnsam bevarandestatus⁷ uppfylls.

Nuläget för genetiskt viktiga vargar i Skandinavien

2008 reproducerade sig två invandrade vargar, Kynna (Norge) och Galven (Sverige), med vargar från den skandinaviska stammen. Deras avkommor har i sin tur reproducerat sig. Avkommor från Kynna har spritt sina gener i populationen i större utsträckning än avkommor från Galven.

Junselevargen var en tik av finsk/rysk härkomst som upptäcktes 2010 och flyttades inom regeringsuppdraget om genetisk förstärkning av vargstammen totalt fyra gången, den sista gången 2013. Tiken med sin nya partner har inte spårats sedan vintern 2014 och har inte reproducerat sig.

Tivedenparet identifierades i januari 2013 och flyttades inom regeringsuppdraget om genetisk förstärkning samma vinter. De har reproducerat sig med varandra minst två gånger. Från deras första valpkull 2013 är fem valpar kända. Tre av dessa är fällda efter beslutad skydds jakt och en överkörd. Tivedenparet fick en ny kull 2014 på minst tre valpar. En av dessa har blivit överkörd. I januari 2016 identifierades Tivedentiken i sällskap med minst en annan varg i anslutning till reviret. En Tiveden-avkomma fanns i norra Jämtland under februari 2016, sannolikt född 2014.

Under spårningssäsongen 2013/14 upptäcktes ingen ny immigrant och den enda immigrant som upptäcktes 2014/15 i Tornedalen återfanns sedan inte.

⁹ Naturvårdsverket PM (2016) *En värdering av genetiskt viktiga vargar i Skandinavien*.

¹⁰ Bruford MW (2015). Additional population viability analysis of the Scandinavian wolf population. *Naturvårdsverket rapport 6639*. Bland annat tabell 9b.

En ny immigrant identifierades i november 2015. Hannen vandrade sedan in i Norge och blev där fälld genom illegal jakt. Ytterligare en immigrant dog efter en påkörning i Hälsingsland i december samma år.

I januari 2016 upptäcktes en ny immigrerad varg i revirmarkerande par med en skandinavisk hona, NO om Orsa i Dalarna.

Sammanfattningsvis har vi i februari 2016 kunskap om en ny finsk-rysk immigrant i ett revirhävdande par i Dalarna, åtminstone tiken från det tidigare flyttade paret i Tiveden och tillsammans med tiken går minst en valp som kan vara född 2015. Ytterligare valp kan finnas kvar från Tivedenparets kull 2013 och två från kullen 2014. En av de två valparna från kullen 2014 är för närvarande i Jämtland. I nuläget finns minst fyra och upp till åtta genetiskt viktiga vargar som ännu inte reproducerat sig med den övriga skandinaviska vargstammen.

Måluppfyllelsenivån mars 2016

Då det idag inte finns några indikationer på att någon Tivedenavkomma eller någon annan ny immigrant har reproducerat sig sedan 2008, så ligger Sverige i nuläget ”efter” i förhållande till målet (se tabell 1). Eftersom det har gått längre än fem år sedan en ny finsk-rysk immigrant och en varg från den skandinaviska vargstammen reproducerade sig med varandra krävs att mer än en immigrant reproducerar sig. Två immigranter som reproducerar sig under en femårsperiod ersätter dock inte behovet av en ny immigrant under nästkommande femårsperiod. Modelleringar har visat att det behöver komma in och reproducera sig minst en ny immigrant var femte år (Se ”*Varför 1 ny reproducerande immigrant varje generation?*”). Om Tivedenparet dör och ingen av deras valpar överlever till reproduktion så har de inte inneburit något genetiskt tillskott till den svenska vargstammen under den innevarande varggenerationen eller Artikel-17-rapporteringsperioden.

Erfarenheter från regeringsuppdragen om vargflytt

Resultat

Naturvårdsverket har i de två regeringsuppdragen genomfört aktiva åtgärder för genetisk förstärkning i form av sex flyttar av totalt fem vargindivider. En vargindivid har flyttats fyra gånger. Den enda flytt som resulterat i en reproduktion är flytten av ett finsk-ryskt vargpar från Tornedalen till Tiveden 2013. Ingen av dem eller deras avkommor har hittills konstaterats reproducera sig med den skandinaviska vargstammen. I dagsläget har därför ännu inte någon faktisk genetisk förstärkning skett med flyttade vargar.

Två tillvägagångssätt har använts i genomförandet av regeringsuppdragen 2011-2014:

- Flytt av vuxna vargar som vandrat in i Sverige
- Flytt av vargvalpar från djurparker (endast förberedande åtgärder)

Nedan beskrivs erfarenheterna från tillvägagångssätten närmare.

Flytt av vuxna vargar

Vargen behöver märkas, behandlas och följas före flytt

Innan en flytt av immigrerad varg kan genomföras måste enligt Jordbruksverket vargen ha märkts, avmaskats och sedan följts i minst två månader, men helst i sex, för att säkra att inte eventuella smittor, framförallt rabies, sprids. Detta trots att vargen redan är i landet och ingen varg i Sverige konstaterats bära rabies eller andra allvarliga smittor. Konsekvenserna av en spridning av rabies eller annan smitta skulle dock vara allvarliga. Det finns en omfattande problematik med detta kopplat till påverkan i renskötselområdet där det finns en risk att vargen kan bli föremål för skydds jakt. Det finns också en risk att vargen hinner etablera revir i renskötselområdet under perioden före den kan flyttas vilket innebär en ökad risk att den återvänder dit efter en flytt. Då vargen måste fångas för märkningen blir det oftast svårare att fånga den i samband med genomförandet av flytten. Jordbruksverket har klargjort att det inte är möjligt att hålla invandrade vargar i hägn under den nödvändiga perioden av djurskyddsskäl¹¹. Detta medför att de tillvägagångssätt som genomförts i Nordamerika inte kan användas här¹².

Medgivanden

Det krävs enligt 41 § jaktförordningen (1987:905) ett medgivande från jakträttshavare och markägare innan en flyttad varg kan släppas ut. Det har visat sig svårt att få, och i de få fall där enskilda markägare medgivit utsättning, har de fått stora problem från människor som ogillat detta. Ett alternativ är att använda den begränsade statliga mark som inte är upplåten till jakt eller där medgivande finns med i jaktupplåtelsen.

Slutsats från flyttar av vuxna vargar

Det är svårt att flytta immigrerade vargar, dels på grund av svårigheterna att hålla en varg vid liv enligt ovanstående skäl under perioden före en flytt, dels på grund av svårigheterna att få medgivande för en utsättningsplats. Tillvägagångssättet med flyttning blir mycket arbetskrävande och får ett osäkert resultat med nuvarande krav på att vargen ska märkas och följas en 2-6-månadersperiod på grund av risken att vargen efter en flytt inte blir kvar utan återvänder till renskötselområdet. För mer information se slutrapport från regeringsuppdraget om genetisk förstärkning av varg¹³.

¹¹ Rapport om varg i hägn, Jordbruksverket 2014

¹² Evaluating wolf translocations as a nonlethal method to reduce livestock conflicts in the northwestern united states, Us wildlife and fishery service 2004?

¹³ Slutredovisning av uppdrag om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige, Naturvårdsverket december 2014

Flytt av vargvalpar från djurparker

Vargvalpar från djurparker

Våren 2011 genomfördes ett försök att flytta unga vargvalpar mellan lyor inom svenska djurparker. Resultatet var lyckat¹⁴. För att ytterligare förstärka det genetiska bidraget från djurparksvalparna påbörjades i samarbete med de ryska myndigheterna 2011 som resulterade i att fyra vargvalpar från en rysk djurpark donerades till en svensk djurpark.

Märkning av tikar

En förutsättning för flytt av vargvalpar till vilda vargars revir är att mottagartiken är märkt. Genom det kan man hitta lyan och få en indikation på när de vilda valparna föds. Förutsättningen som rekommenderats och testats är det inte ska skilja mer än 8 dagar mellan de vilda valparna och de från djurpark. Det visade sig vara svårt att märka vilda tikar då naturgivna förhållanden som väder, geografi och vegetation försvårar arbetet. Det första året kunde inga tikar märkas på grund av brist på snö och det andra året märktes endast två tikar. Eftersom de märkta vilda tikarna födde valpar ungefär 19 dagar före den första djurparkstiken och det inte bör skilja mer än 8 dagar mellan födslarna, kunde inte någon valpflytt genomföras våren 2013.

Dialoger och medgivanden

Under vårvintern 2013 genomfördes ett omfattande dialogarbete. Avsikten var att få in synpunkter och att sprida information för att öka möjligheten att få medgivanden från markägare och jakträttshavare för att kunna sätta ut vargvalpar. Naturvårdsverket träffade viltförvaltningsdelegationer och regionala företrädare för markägare- och jägarorganisationer vid två tillfällen per län i de Mellansvenska länen.

Slutsats från arbetet med valpflytt

Med nuvarande förutsättningar bedömer Naturvårdsverket att det inte är möjligt att genomföra utsättningar av vargvalpar från djurparker. Anledningen är dels svårigheterna att märka vilda tikar i tillräcklig omfattning för att någon tik ska föda valpar tillräckligt sent att de matchar djurparksvalpars födsel som normalt sker något senare. Dessutom finns för närvarande ett stort motstånd både i Sverige och i Norge mot att sätta ut djurparksvalpar så förutsättningarna att kunna inhämta medgivanden bedöms som mycket begränsade. För att öka möjligheten att inhämta medgivanden bör justeringar ske av sekretesslagstiftningen så att de som lämnar medgivanden kan skyddas. Det ska dock påpekas att om vilda tikar som föder sent kan märkas och inget medgivande krävs, så bedömer Naturvårdsverket att det finns vissa möjligheter till ett lyckat resultat. För mer information se slutredovisningen av regeringsuppdraget¹⁵.

¹⁴ Valputbyten hos varg i skandinaviska djurparker, Djurparksföreningen 2011

¹⁵ Slutredovisning av uppdrag om genetisk förstärkning av vargstammen i Sverige, Naturvårdsverket december 2014

Sammanfattande bedömning av flytt av varg

- Det är svårt att flytta immigrerade vargar, dels på grund av svårigheterna att invänta tiden vargen måste följas före en flytt, och att risken då ökar att den börjar revirmarkera och etablera sig där den är, och dels på grund av svårigheterna att få medgivande för en utsättningsplats.
- Om en flytt genomförs så finns det risk för att vargen/vargarna inte blir kvar i Mellansverige.
- Under nuvarande förutsättningar är det inte möjligt att genomföra utsättning av vargvalpar från djurparker.

Flytt av immigrerade vargar är en åtgärd som kräver stora arbetsinsatser och relativt stora kostnader med ett osäkert resultat. Till det kan tilläggas krav på kompensationsåtgärder. Arbetet genererar också ett mycket stort medieintresse och har varit föremål för mycket kritik, bland annat för bristande resultat och stora kostnader.

En flytt av vuxen varg löser i sig inte något problem om vargen inom några dygn är tillbaka i renskötselområdet utan är beroende av att vargen blir kvar söder om renskötselområdet och reproducerar sig. Åtgärden bör endast användas när andra åtgärder inte visat sig fungera som en nödåtgärd i det enskilda fallet. Sådan flytt bör endast ske med immigranter som inte reproducerat sig.

Naturvårdsverkets bedömning är att arbetet med att säkra genetiskt utbyte huvudsakligen bör inriktas på att öka förutsättningarna för en naturlig rörlighet av vargar genom renskötselområdet och mellan Sverige, Finland och Ryssland, samt att öka överlevnaden av immigranterna i Skandinavien. Det är också i linje med Naturvårdsverkets förvaltningsplan för varg som beslutades i december 2014.

Åtgärder för genetisk förstärkning 2016 - 2020

Åtgärderna syftar till att nå det mål som beskrivits ovan: Minst 1 ny immigrant från östliga populationer har reproducerat sig med skandinaviska vargar per generation, för varg 5 år, och den svenska vargstammen består av minst 300 individer.

Målet behöver dock brytas ner till praktiskt tillämpbara och uppföljningsbara delmål för att ge en klarare bild av vad åtgärder ska syfta till. Följande delmål bidrar enligt Naturvårdsverkets bedömning till att nå målet i Sverige.

Delmål:

1. Antalet finsk-ryska vargar som naturligt vandrar in i Sverige minskar inte under 5-årsperioden.
2. Fler finsk-ryska immigranter når den reproducerande mellansvenska vargpopulationen den kommande fem-årsperioden än den förra.

3. Minst två med varandra obesläktade finsk-ryska immigranter överlever och reproducerar sig under femårsperioden 2016-2020¹⁶. Årsungarnas överlevnad till reproduktiv ålder är minst lika bra som de skandinaviska valparna.

Åtgärder

För att nå målet bedömer Naturvårdsverket att flera åtgärder behöver ske parallellt. Dels långsiktiga åtgärder för att säkra tillgången till immigranter på lång sikt och för att öka förutsättningarna att dessa kan nå och reproducera sig med den skandinaviska vargstammen, dels åtgärder som ökar överlevnaden hos befintliga immigranter i Sverige. Om dessa åtgärder inte har resulterat i att minst en varg som är obesläktade med svenska vargstammen reproducerat sig med en skandinavisk varg våren 2016 bör beredskap för flytt av vargar som nödatgärd finnas från 2017. Kriterier för när flytt kan ske finns nedan.

Åtgärd	Mål 1	Mål 2	Mål 3
Samarbete med Ryssland	X		
Samarbete med Finland	X		
Dialog med renskötseln		X	X
Särskilda medel till Sametinget		X	X
Vägledning kring DNA-provtagning		X	X
Förebyggande åtgärder		X	X
Särskilda medel till län med revir			X
Beredskap för flytt som nödatgärd		X	X

Delmål 1: Antalet finsk-ryska vargar som naturligt vandrar in i Sverige minskar inte under 5-årsperioden.

Åtgärder	När
Etablera ett samarbete med ryska myndigheter i syfte att gemensamt arbeta för att vargar även fortsättningsvis immigrerar till Sverige. Arbetet planeras som en del i det svensk-ryska bilaterala miljösamarbetet (projektförslag NC-07).	Påbörjad 2015
Fortsatt samarbete med den finska rovdjursförvaltningen	Pågår

Delmål 2: Fler finsk-ryska immigranter når den reproducerande mellansvenska vargpopulationen den kommande fem-årsperioden än den förra.

Åtgärder	När
Naturvårdsverket genomför en dialog med företrädare för renskötseln och länsstyrelserna i syfte att identifiera möjligheterna för immigrerade vargar från finsk ryska	Påbörjad 2015

¹⁶ Pga av måluppfyllelsenivån mars 2016, se detta stycke.

populationer att på egna ben ta sig ner genom renskötseområdet med så begränsade skador på renskötseln som möjligt.	
Naturvårdsverket arbetar för att särskilda medel öronmärks till Sametinget för utbetalning av skadeförebyggande åtgärder för varg i renskötseområdet	Påbörjas 2016
Viltskadecenter tillsammans med Sametinget arbetar med att utveckla förebyggande åtgärder utifrån traditionell kunskap, forskning och nya tekniska möjligheter i renskötseområdet	Påbörjas 2017
Naturvårdsverket vägleder om vikten av DNA-provtagning före skydds jaktbeslut	Från 2016
Flytt av genetiskt viktig varg F_0 kan ske som nödåtgärd när samtliga skydds jaktkriterier är uppfyllda med de ökade krav som gäller i sådana fall samt när kriterierna nedan i övrigt är uppfyllda.	Från 2017 om reproduktion inte skett 2016

Delmål 3. Minst två med varandra obesläktade finsk-ryska immigranter överlever och reproducera sig under femårsperioden. Årsungarnas överlevnad till reproduktiv ålder är minst lika bra som de skandinaviska valparna.

Åtgärder	När
Naturvårdsverket avsätter särskilda medel till länsstyrelse med ny immigrant eller Tivedenavkomma (F_0) i revir där föryngring ännu inte skett och fram till minst en av immigrantens ungar reproducerat sig för intensifierat arbete med förebyggande åtgärder och bevakning	Delvis från 2016, med utökade medel från 2017
Naturvårdsverket arbetar för att särskilda medel öronmärks till Sametinget för utbetalning av skadeförebyggande åtgärder för genetiskt viktig varg i renskötseområdet	Påbörjas 2016
Viltskadecenter tillsammans med Sametinget arbetar med att utveckla förebyggande åtgärder utifrån traditionell kunskap, forskning och tekniska möjligheter i renskötseområdet	Påbörjas 2017
Naturvårdsverket vägleder om vikten av DNA-provtagning före skydds jaktbeslut	Från 2016
Naturvårdsverket tar fram riktlinjer om utbetalning av viltskademedel med högre krav på förebyggande åtgärder för att få medel efter angrepp från genetiskt viktig varg	2016
Flytt av genetiskt viktig varg F_0 kan ske som nödåtgärd när samtliga skydds jaktkriterier är uppfyllda med de ökade krav som gäller i sådana fall samt när kriterierna nedan i övrigt är uppfyllda.	Från 2017 om reproduktion inte skett 2016
Arbete för att förbättra möjligheterna för utsättning av valpar dvs ändrade sekretessregler och borttaget krav på medgivande	Från 2017 om mål inte uppnåtts

Kriterier för flytt av vuxen genetiskt viktig varg (F₀)

Samtliga nedanstående kriterier behöver vara uppfyllda för att flytt av varg ska ske som en nödåtgärd i det enskilda fallet.

1. DNA-prov är analyserat.
2. Sametinget betalar ut medel till samebyar för förebyggande åtgärder enligt förutsättningarna i 3 § viltskadeförordningen.
3. Sametinget har en första plan över hur bevakning/skydd för renar kan se ut samt vilka förebyggande åtgärder som kan användas för att genetiskt viktiga vargar ska kunna ta sig på egna ben genom renskötselområdet.
4. När alla möjliga metoder i bilaga 1 punkten 1, har genomförts.
5. För ny immigrerad varg har Jordbruksverkets regler som klargjorts i regeringsuppdrag om flytt av varg rörande smittskydd följts.
6. Det endast återstår få F₀-individer i Sverige, dvs genetiskt viktiga vargar som ännu inte reproducerat sig med en varg ur den skandinaviska vargstammen.

Då kan någon av dessa vargar i punkten 6 bli aktuell för en flyttåtgärd i ett nödfall.

Uppföljning och utvärdering

Senast den 30 september 2019 ska delmålen i den femåriga planen ha följts upp och utvärderats om planens åtgärder var de bäst lämpade för att nå målet rörande vargens genetik. Om det finns nya förutsättningar som påverkar planen såsom nya mål kan planen behöva revideras tidigare. Hösten 2019 bör arbetet med en ny plan ha påbörjats som bygger på resultaten av uppföljningen och utvärderingen ovan.

Konsekvensutredning

Samråd och kommunikation

Denna plan har remitterats... den har också presenterats vid följande tillfällen... Planen kommer att finnas på Naturvårdsverkets webbplats. I samband med att planen antas kommer...

Planens status

Planen utgör Naturvårdsverkets planering och är en inriktning för förvaltningen de kommande fem åren. Den är kopplad till Förvaltningsplan för varg och kan

behöva justeras om den ändras eller om det tillkommer nya politiska beslut eller ändringar i lagstiftningen.

Bilaga 1 – Bedömning av genetiskt viktiga vargar

Syftet med denna bilaga är att tillsammans med Naturvårdsverkets PM ”En värdering av genetiskt viktiga vargar i Norden, Naturvårdsverket 2016” ge vägledning om betydelsen av genetiskt viktiga vargar som ett stöd i bedömningen av kriterierna för skydds jakt.

Genetiskt viktiga vargar är en förutsättning för att upprätthålla en livskraftig vargstam i Skandinavien. Utan de östliga vargarna skulle vi behöva ha en större vargstam i Sverige för att uppfylla våra internationella åtaganden om bevarande av arten. Den minskade förlust av genetisk variation som minst en invandrad reproducerande varg per varggeneration från den finsk-ryska populationen innebär, motsvarar ytterligare ca 500 vargar i den skandinaviska vargstammen. Sålunda kan man ge de invandrade vargarna och deras ättlingar ett värde som beskriver deras betydelse för den skandinaviska vargstammen vid en viss tidpunkt. Det är värdefull kunskap vid t ex en skydds jaktssituation då en eventuell påverkan på vargstammens livskraft ska göras. Se riktlinjer för skydds jakt¹⁷.

I det läge Sverige befinner sig i just nu, där ingen genetiskt värdefull immigrant reproducerat sig med den övriga vargstammen sedan 2008 krävs kraftfulla åtgärder för att förhindra att den svenska vargstammen förlorar sin gynnsamma bevarandestatus med de konsekvenser det har för vargförvaltningen. När en sådan reproduktion har skett kan förvaltningen återgå till det normala.

Enligt en ny modell kan en ny östlig varg ha värdet av ytterligare 500 eller 300 vargar beroende om dess avkommor har reproducerat sig eller inte. Avkommor efter immigranter kan t ex ha värdet av ytterligare 75, 50 eller 25 vargar beroende på hur många fler avkommor som finns efter den immigranten. Ett högre värde innebär större betydelse.

Värderingen utgår från det förslag som anges i PM ”En värdering av genetiskt viktiga vargar i Norden, Naturvårdsverket 2016”. Ett värde utifrån modellen kan lämnas av Grimsö i samband med rapport från DNA provtagning.

- 1. Hantering av genetiskt viktig varg med genetiskt värde i intervallet 500-200 ytterligare vargar utifrån modellen när ingen ny immigrerad varg eller annan F_0 (t ex Tivedenavkomma) har reproducerat sig sedan 2008.**

Högsta prioritet på förebyggande åtgärder vid bedömningen av annan lämplig lösning.

¹⁷ Riktlinjer för skydds jakt, Naturvårdsverket 2012

I renskötseområdet

- Medel för möjliga och nödvändiga förebyggande åtgärder som behövs runt genetiskt viktiga vargar lämnas av Sametinget
- Renhjordar bör om möjligt flyttas i förebyggande syfte
- Omfattande bevakning av renhjordar
- Om möjlighet hägna och utfodra renar

Utanför renskötseområdet

- Ett större tillskott av särskilda medel för förebyggande åtgärder
- Akutåtgärder i både den angripna och i närliggande besättningar i området har vidtagits. Åtgärderna bör fortgå till andra permanenta åtgärder finns och kan användas eller risken för allvarlig skada upphör.
- Efter ett angrepp av genetiskt viktig varg bör betesdjuren så långt möjligt tas in nattetid eller flyttas till hage med rovdjursavvisande stängsel alternativt nattfälla. Om så inte sker bör angreppet inte ligga till grund för skydds jakt
- Efter ett första angrepp av genetiskt viktig varg på jakthund eller annan fritt springande hund, bör inte angrepp på ytterligare oskyddade hundar i samma område vara grund för skydds jakt.

2. Hantering av genetiskt viktig varg med värde i intervallet 100-10 ytterligare vargar utifrån modellen när ingen ny immigrerad varg eller annan F_0 (t ex Tivedenavkomma) har reproducerat sig sedan 2008 eller varg med värde i intervallet 500-200 ytterligare vargar när reproduktion av en F_0 har skett efter 2015.

Hög prioritet gällande förebyggande åtgärder.

I renskötseområdet

- Medel för förebyggande åtgärder lämnas av Sametinget
- Renhjordar bör om möjligt flyttas i förebyggande syfte
- Utökad bevakning av renhjordar

Utanför renskötseområdet

- Tillskott av särskilda medel för förebyggande åtgärder
- Akutåtgärder bör alltid vidtas efter angrepp på hägnade djur i den angripna och i intilliggande besättningar i området. Akuta åtgärder bör fortgå i minst sex veckor eller till risken för skada upphör.
- Efter ett angrepp av genetiskt viktig varg bör betesdjuren så långt möjligt tas in nattetid eller flyttas till nattfälla. Om så inte sker bör ytterligare angrepp i samma besättning inte utgöra grund för skydds jakt

- Efter ett första angrepp av genetiskt viktig varg på jakthund bör inte ytterligare angrepp på oskyddade jakthundar vara grund för skydds jakt.

3. Hantering av genetiskt viktig varg med värde i intervallet 100-10 ytterligare vargar utifrån modellen när reproduktion av en F₀ har skett efter 2015.

Förebyggande åtgärder bör alltid genomföras.

I renskötseområdet

- Medel för förebyggande åtgärder lämnas av Sametinget
- Renhjordar bör om möjligt flyttas i förebyggande syfte
- Ökad bevakning av renhjordar

Utanför renskötseområdet

- Medel för förebyggande åtgärder behöver användas
- Akutåtgärder efter angrepp på hägnade djur bör alltid genomföras
- Efter ett angrepp av genetiskt viktig varg bör djuren i den angripna och i närliggande besättningar så långt möjligt tas in på natten första veckan efter angrepp och flyttas till hage med rovdjursavvisande stängsel senast nästa betessäsong för att ytterligare angrepp ska vara grund för skydds jakt
- Efter ett första angrepp av genetiskt viktig varg på jakthund bör inte angrepp på ytterligare oskyddade jakthundar i samma område vara grund för skydds jakt